

О.Г. ФРОЛОВА

докт. юрид. наук

Національний університет внутрішніх справ

УДК 343.9+35.078

ЗАГАЛЬНІ КРИМІНОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розглянуті головні завдання, мета і найбільш актуальні кримінологічні проблеми правоохоронної діяльності в державі.

Сьогодні існує безліч підходів до визначення поняття, змісту, головних завдань і проблем правоохоронної діяльності. Достатньо згадати щодо цього науковий вклад таких вітчизняних і зарубіжних авторів, як Г.А. Аванесова, О.М. Бандурки, Ю.П. Битяка, Н.Ф. Кузнецової, Ю.Ф. Лазарева, П.П. Михайленка, В.П. Петкова, О.П. Рябенко, М.М. Тищенко, В.К. Шкарупи та багатьох інших.

Праці зазначених та інших вчених, безсумнівно, мають дуже велике значення, бо спрямовані на подальше вдосконалення законодавства, науки та практики у сфері правоохоронної діяльності, хоча багато ще питань в цій галузі залишаються ще далеко не вирішеними. Зокрема, докорінні зміни у соціально-політичних, правових, економічних та інших сферах людської діяльності, що відбуваються в період становлення України як суверенної правової і демократичної держави на фоні подальшого ускладнення криміногенної обстановки, актуалізують необхідність негайного вирішення кримінологічних проблем правоохоронними органами України.

Сучасна правоохоронна діяльність – це такий вид державної діяльності, який має своїм завданням охорону усіх закріплених і гарантованих Конституцією України прав та свобод людини і громадянина, охорону власності, громадського порядку та громадської безпеки, довкілля, конституційного устрою, економічної і політичної систем України, забезпечення законності та правопорядку, запобігання і попередження усіх видів правопорушень та найтяжчих із них – злочинів. Можна погодитися із О.М. Бандуркою та його співавторами стосовно того, що правоохоронна діяльність здійснюється з метою охорони права взагалі спеціально уповноваженими на то органами шляхом застосування правових норм і юридичних заходів прямої дії чи опосередкованого впливу у строгій відповідності до закону та інших нормативно-правових актів [1].

Правоохоронна діяльність має складний, комплекс-

ний і багаторівневий характер. Одним із головних напрямків правоохоронної діяльності був і залишається кримінологічний напрямок, а саме: боротьба зі злочинністю, що становить найбільшу загрозу прогресивному розвитку будь-якої держави та усім загальнолюдським благам і цінностям, що охороняються основним та іншими законами і нормативно-правовими документами й відповідають моральним основам суспільства. На X-му Конгресі ООН, який проходив 10-17 травня 2000 року, з проблем попередження злочинності і поводження з правопорушниками, зазначалося, що зростання злочинності у всьому світі досягло такого рівня, коли за ступенем дії на громадські і державні інститути злочинність перетворилася у фактор, що реально загрожує порядку і безпеці, стабільності та розвитку.

На жаль, ці ж небезпечні тенденції щодо росту злочинності у цілому зберігаються сьогодні також і у країнах, що утворилися на території колишнього СРСР, зокрема, характерні вони і для України, де продовжує спостерігатися зростання злочинності, особливо її організованих видів і форм та корупції [2, 3]. Правоохоронні органи, зокрема, органи внутрішніх справ, приймають усі можливі заходи, передбачені діючим законодавством, але злочинність за багатьма своїми показниками, небезпечними тенденціями, формами і видами продовжує поки що випереджати їх дії. Аналіз і прогнозування небезпечних тенденцій розвитку злочинності, різноманітні заходи по їх попередженню та запобігання потрібних результатів поки що теж не приносять [4-5].

Однією з найважливіших причин таких стабільних негативних тенденцій, на нашу думку, є, з одного боку, явно недостатня сучасна організаційно-правова розробленість кримінологічних проблем боротьби правоохоронних органів зі злочинністю, а, з іншого боку, та обставина, що кримінологічний аналіз стану злочинності, а значить, і кримінологічне прогнозування зло-

чинності, і планування боротьби з нею, що на ньому базуються, сьогодні мало відповідають існуючим реаліям. Правоохоронні органи, зокрема, органи внутрішніх справ, як правило, здійснюють аналіз і прогнозування стану злочинності на основі статистичних даних, достовірність яких часто-густо низька із-за поверхового їх вивчення на практиці

Окрім того, при складанні різними правоохоронними органами та їх підрозділами і службами статистичної звітності про стан злочинності, велику роль, на жаль, нерідко продовжують відігравати відомчі інтереси і все негативне, що з цим пов'язане. Коротко зупинимося на розгляді деяких таких негативних тенденцій у розвитку злочинності взагалі та її найбільш суспільно небезпечних видів і форм, що становлять сьогодні головні кримінологічні проблеми правоохоронної діяльності, і на які, на нашу думку, треба звернути особливу увагу в організації боротьби зі злочинністю.

З подальшим розвитком науково-технічного прогресу і застосуванням новітніх сучасних телекомунікаційних та інформаційних систем, міжнародний тероризм все більш явно проникає у фінансову сферу, чим наносяться великі збитки економіці різних держав світу. Новим і одним з найнебезпечніших видів тероризму сьогодні, безсумнівно, став тероризм на повітряному транспорті (приклад - події 11.09.2001 року у США). Виходячи з цього виникла нагальна необхідність у невідкладній і терміновій розробці, прийнятті і запровадженні низки правових і організаційних заходів задля уніфікації правової бази більшості держав у питаннях протидії усім видам тероризму і значну роль у цьому призвано відіграти погодження сумісних дій правоохоронних органів різних держав світу, що частково знайшло своє відбиття у матеріалах і підсумках Міжнародної науково-практичної конференції з проблем розвитку кримінальних тенденцій у XXI столітті і протидії ним, що відбулася 15-17 жовтня 2002 року у Пекіні

Крім того, за останні десятиріччя значною загрозою стану громадського порядку та громадської безпеки країн світу стала активізація міжнародних тенет виробників та розповсюджувачів наркотиків, поживним середовищем для яких служать райони локальних конфліктів чи стихійних лих, де населення вимушено заробляти гроші на прожиток розповсюдженням наркотиків чи психотропних речовин. До цього приводять також безробіття і бідність, проживання за "межею бідності", коли людина готова навіть за невелику винагороду займатися будь-якою злочинною діяльністю. Проблемних питань у галузі протидії незаконному обігу наркотичних засобів та психотропних речовин значно більше, ніж шляхів їх вирішення, тому вкрай актуальною сьогодні є належна взаємодія та її координація у цій сфері державного управління всіх служб правоохоронних органів

Не менш важливою глобальною загрозою правопо-

рядку і безпеці країн є незаконна міграція населення, бо незаконні мігранти найчастіше стають поживним ґрунтом для різноманітних злочинних угруповань. У розв'язанні цієї проблеми велику роль відіграють сумісні дії правоохоронних органів, зокрема, органів внутрішніх справ України та сусідніх прикордонних районів

Велику небезпеку для правопорядку і безпеки держав представляє також поширення транснаціональної організованої злочинності. Такі, об'єднані за територіальними ознаками злочинні угруповання все активніше виходять на міжрегіональний та міжнародний рівні. У центрі їх кримінальних інтересів – видобувні, з переробки сировини, паливно-енергетичні підприємства, фінансово-кредитні організації, "вільні економічні зони" та прикордонні території тощо. У цю сферу злочинної діяльності потрапляють культурні цінності, зброя, автомобілі і таке інше

Мабуть, нам ще доведеться оцінювати розміри цієї великої шкоди від діяльності організованих злочинних формувань. Так, лише в 2002 році у Полтаві прокотилася хвиля замовлених вбивств керівників малих підприємств, що сколихнула це раніше спокійне сільсько-господарське містечко України. І лише вмילו скоординована діяльність правоохоронних органів України, Росії та Вірменії дозволили кінець-кінцем встановити і злочинців – виконавців та замовників цих вбивств. Ними виявилися громадяни Вірменії, що скупили цукор в Україні для своїх переробних заводів, розташованих на території Росії у місті Липецьку, де проживала вірменська громада. Головний замовник - Сабарян Арік давав гроші підприємцям Полтави на закупку цукру, але коли після стрибка цін на цукор ці гроші дещо знецінилися, і він не отримав те, що хотів, то почав вимагати від підприємців Полтави з відсотками "борги", а не отримавши їх, замовив у кілерів - громадян України і Вірменії - вбивства.

Саме тому глобалізація злочинності потребує і глобалізації заходів із належної організації правоохоронної діяльності різних країн світу. Злочинність мобільна, ініціативна, у неї особливий, так званий, "ринковий" характер. Вона діє поза будь-яких правил чи меж. І перед нами стоїть завдання об'єднання зусиль усіх правоохоронних та інших державних і недержавних й громадських органів, формувань, установ та організацій задля ефективної протидії злочинності у цілому. Без цього надійно забезпечити законність і правопорядок у будь-якій країні світу сьогодні вже неможливо

ЛІТЕРАТУРА

1. Судебные и правоохранительные органы Украины: Учебник /Под ред. А.М. Бандурки. -Харьков: Ун-т внутр. дел. 1999. -350 с.
2. Зозуля И.В. Состояние преступности в Украине

(По материалам периодической печати) // Право і безпека – 2002. – № 1. – С. 55-63.

3. Рущенко І.П. Злочинність в Україні: функціональне пояснення // Право і безпека. – 2002. – № 3. – С. 184-188

4. Лунеев В.В. Тенденции преступности: мировые, региональные, российские // Государство и право. – 1993. – № 5. – С. 4-6

5. Фролова О.Г. Злочинність і система кримінальних покарань (соціальні, правові та кримінологічні проблеми й шляхи їх вирішення за допомогою логіко-математичних методів): Навч. посібник. – К.: АртЕк, 1997. – 208 с.

Надійшла до редакції 27.06.2003

ФРОЛОВА Е.Г. ОБЩИЕ КРИМИНОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОЙ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Рассмотрены главные задачи, цель и наиболее актуальные криминологические проблемы правоохранительной деятельности в государстве

FROLOVA E.G. GENERAL CRIMINOLOGY PROBLEMS OF MODERN LAW-ENFORCEMENT ACTIVITY

The main problems, purpose and most actual of a criminology problems of law-enforcement activity in the state are reviewed.

В.Ю. ШИЛЬНИК

Національний університет внутрішніх справ

УДК 351.95

ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розглянуті особливості адміністративної юрисдикції, що обумовлюють її поняття та зміст.

В науці адміністративного права адміністративна юрисдикція як самостійна правова категорія, що потребує детального наукового дослідження та вивчення як окремо, так і у взаємозв'язку з іншими правовими категоріями, з'явилась порівняно недавно. Дослідження сутності та змісту адміністративної юрисдикції бере свій початок у 60-х роках, що прямо пов'язано з підвищенням якості теоретичних розробок із адміністративного процесу. Різні, а подекуди і суперечливі підходи до розуміння юрисдикційних проваджень, актуалізують необхідність подальшого дослідженні їх змісту та сутності.

Предмет запланованого дослідження, а саме - з'ясування сутності та особливості юрисдикційних проваджень, безпосередньо пов'язаний з пріоритетними напрямками наукових досліджень у системі МВС України та підвищенням ефективності виконання практичних завдань в сфері адміністративної юрисдикції, що передбачені чинним адміністративно-процесуальним законодавством та основними напрям-

ками адміністративно-правової реформи в Україні

В існуючих наукових працях питання особливостей юрисдикційних проваджень досліджувались фрагментарно або в контексті ширшої адміністративно-правової проблематики, без комплексного підходу. У науці адміністративного права і досі немає однозначного підходу щодо виділення окремих юрисдикційних проваджень та з'ясування їх загальних і спеціальних ознак. Отже, завдання даного дослідження полягає тому, щоб на основі чинного законодавства України та узагальнень практики його реалізації визначити сутність та поняття адміністративно-юрисдикційних проваджень, а також в розробці конкретних практичних рекомендацій та наукових пропозицій щодо розвитку й удосконалення зазначеного виду процесуальної діяльності.

Перш ніж розглянути поняття і зміст адміністративної юрисдикції, необхідно відзначити те, що вчені, які займаються дослідженнями загальнотеоретичних проблем права, розуміють під юрисдикцією - "діяльність